

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 47 (10900) хемис 21-ноябрь, 2019-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Малумат

Алай йисан 26-ноябрдиз, икъян сяддин 3-даз (15:00), Махачкала, Р.Гъамзатован тіварунихъ галай Милли ктбхана, "Республикадин дамах" проектдин сергъятра аваз, Урсатдин искусствойрин лайихлу деятели Мегъамед Гъусейнович галас гуруш кылып фида.

Мярекатда республикадин яратмишунардайбурун, илимдин интеллигенциядин, жемиятдин векилри ва масабуру иширақда.

Лезгийрин машгүр композитор Мегъамед Гъусейнован яратмишунарлар икъл алай гъар са касдивай и мярекатда иширақиз жеда.

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Вахтунда гъазурвилер аквазва

18-ноябрдиз Дагъустандин вице-премьер Абдулмуслим Абдулмуслимова республикадин хуърун майишатдин министерстводин ва са бязи муниципальный тешкилатрин векилрихъ галас регионда зулун магъсулар цунин къалахар кылес феи гъалдиз талукъ месэла веревирдна. Идан гъакындай "Лезги газетдиз" РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

Малум тиравал, алай вахтунда лежберри чуъллар къалахар ақылтарзава ба абур 2020-йисан гаттарин чуълдин къалахар гъазурвилер акунив эгечизава. Имни авай техника, яргъал вегъин тавуна, ремонт авун, ятар гудай сетар ва коллекторар, михъи авуна, къайдадиз гъун лазим я лагъай чал я.

РД-дин Минсельхозпроддихъ авай делилралди, республикада хуърун майишатдин асул культурайрин бегъер къват хъувунин къалахар саки күтъягънава.

Техилдин магъсулар гъасилунин жи-гъетдай гъалар писзувач. 2018-йисуз, санлай къячурла, 360 агъзур тонн техил, гъа гъисабдай 82 агъзур тонн прунз къват хъувунай. Гъилевай ийсуз и делилар, талукъ тиравал, 392 агъзур ва 95 агъзур тонндив агақъда. Гъа са вахтунда къейд авун лазим я хын, ци гъавадин шартлар техилдин магъсулар, иллаки зулунбур патал са акъван къултайбур хъанач. Ятланы республикадин са жерге майишатри, ерилу тум ишлемишуналди, никлериз лазим къадарда мияндардай шейэр вегъиналди ва агротехникадин къайдайрал амал авуналди, гъар гектардай юкъван гъисабдалди 35 центнердилай виниз техил къват хъувунана.

Дагъустандин вице-премьерди къейд авурувал, республикадин хуърун майишатдин сурсет гъасилзувайбуру 2019-йисан бегъер патал 370 агъзур гектардин майдандын тумар цанай, им шазандалай 6 агъзур гектардин гзаф я. Цазвай чилерин 10 процентдив агақъна майдандар къульверар яз тазвайди фикирда къурла, гъакыкъатда чилерин 88 процентдин майдандар (465,8 агъзур гектар) цун патал ишлемишна. Эхиримжи пуд ийсуз республикада техилар цазвай майдандар, санлай къа-

чурла, 11 агъзур гектардин артух хъана. Гъа са вахтунда Абдулмуслим Абдулмуслимова рикъл хжайвал, Дагъустандин Кыил Владимир Васильева цазвай майдандар артухарунин, гъакыни санлай набатчывал вилик тухунин барадай чехи везифаяр вилик эцигнава, тумчывилиз къетен фикир гун лазим тирди къейднава.

"Республикада цазвай магъсуларин бегъерлувал агақънавай юкъван дережа чун рази ийидай хътиди туш. А дережа виликан ийсариндалай алатнава. Чна чи лежбервиллин хилен бегъерлувал хажаунин патахъай къайгъу чуугун герек я. Идахъ галас алақъалу яз, гъелбетда, никлериз мияндардай шейэр тухуниз, техникадиз талукъ са жерге месэлэйр вилик агақънава. Лагъана къланда хын, 70 процентдив агақъна техника къульне хъанава. Аграрир техникадали лазим къадарда таъминарунин месэла эхирдал къван гъялиз хъанава. Алай вахтунда чун къульне хъанавай техника цийидалди эvez авунал машгъул я. Идалайни гъейри, прунчывилиз ва мелиорациядиз талукъ программаяр тукъурунава - абур РД-дин Минсельхозди хъсанбур яз гъисабнава. Идахъ галас алақъалу яз мелиорациядин жи-гъетдай алай вахтунда тухузвай къалахар давамарда. Къейд авун лазим я хын, улькведен хуърун майишат вилик тухун патал хейлин таъматар чара авунва. Абурун гъисабдай региониз, гъа жергедай яз Дагъустандизни, вири жуърэйрин, вилем акъладай хътин къумек гуда. Гъа и вахтунда кар алайди къульне хъсан ериш аваз, нетижалудаказ къалахун я", - малумарна РД-дин вице-премьерди.

РД-дин хуърун майишатдин ва сурьсетдин министрдин сад лагъай заместитель Адильхан Ганакаеван гафаралди, алай вахтунда республикада хъсан ериш аваз зулун магъсулар цазва: 95 агъзур гектарда тумар цун пландик кутунва, им алатай йисан дережадилай 3,5 агъзур гектардин гзаф я. И чавалди 76 агъзур гектардин майдандар чилек тумар кутунва, им фикирдиз къачунвай къадардин 80 процентдиз барабар делил я. Хуърун майишатдин сурсет гъасилзувайбуру тумаралди бес къадарда таъминарунин мияндардай шейрингин патахъайни четинвилер ацалтавач.

Майишатар техникадалди таъминарунин мессладал акъвазуналди, Адильхан Ганакаева къейд авурувал, и барадайни къалахадик юзун - гъерекат акатнава: "2018-2019-йисара техника патал чара авур таъматар ишлемишуни хъсан нетижайар гузва. Хуърун майишатдин техника маса къаучудай чавуз акъатзавай харжирин 50 процент арадал хун патал чара ийизвай субсидийрини вижеваз ѿйл къазва. Инсанар алай вахтунда, дугуриданни, хуърун майишатдал рикъивай машгъул жезва ба абуруз продуция гъасилиз къланзва". А.Ганакаева аллах хъувурвал, республикадин мелиорациядин комплекс гъунгуна хуунин барадай къилье тухузвай асант тушир чехи къалахади набатчывилин хиле авай гъалар хъсанвилихъ дегишшадай мумкинвал гуда.

Зулун тумар цунай рахайта, хейлин районра и къалахар саки ақылтарнава. Гъа са вахтунда гъелелиг тайнарнавай дережайрив агақъариз таҳъянвайбурунава. А муниципалитетрин векилри тумар цунин къалахар эглеш хъун гъавадин къулайсуз шартлархъ галас алақъалу авуна: икъл, августдиз-октябрдиз республикада къвалар къванач, нетижада цанар цаз хъанач. Са гъафте идалай вилик къайи марфари пълар хъсанвилихъ дегишшарна ва аграриритумар цунин еришар артухарнава.

Республикадин Минсельхозпроддихъ авай делилралди, зулун магъсулар мукъвал тир са гъафтидин къене цана ақылтарда. "И жи-гъетдай аграрирхъ галас лазим тир къалахар тухузвай, четинвилер ацалтавач. Хивез къаучунвай везифаяр къилиз ақъудда", - малумарна А.Ганакаева.

Чипин нубатдай яз, муниципалитетрин векилри техилдин магъсулар цунин барадай чи вилик эцигнавай везифаяр вахтунда къилиз ақъуддайдахъ инанишарна.

Совещание къилье фидай чавуз са бязи районрин хуърун майишатдин мулкар дигидай целди таъминарунин месэлярни веревирдна.

Зулун магъсулар цунал гъалтайла, къенкъве жергейра, гъа виликдай хъиз, Хасавюрт, Къарабуджент, Ноғай, Къизляр ва Новолак районар авайди къейд авун герек я.

Нумрадай къела:

ЖЕМИЯТ

Милли пресса хвена къланда

Газетар, журналар къын тешкилунин къалахар гъерекатында гузайла, мадни четьнин хъанва. Гъар гъикъятаны, милли пресса хуун, виликдай тухун важиблу везифа я. Чна къын тавурла, ам бес маса халъарин векилри къыидан?

► 2

ЮБИЛЕЙ

Мультыуғыз катзавай вахт...

Рикъл михъи, къени, хъсан, жумарт инсан хъиз, Шихмурад буба кар алакъадай тешкилатчи, чалан устад, жавабдар, бажарагъуле пешекарни я. Чи редакцияда чалан жи-гъетдай гъульжет, шак алай месэла арадал атала, меслят ийиз Шихмурад бубадин патав физва. Чехи пай дүшүшүшүра адап фикирдал, меслятдал, къалпурзаяй реккөл амални ийизева.

► 5

ТАРИХ

Хуъругрин хуър ва Ражабан Пир:

Пайгъамбардин аба хвейи чка

Хуърульга хвейи пак заты гъакъыктамдани Пайгъамбардинди тирни, туширни чавай тестикъариз жедач. Гъикъл пайтла, аба чи йикъаралди амукънч. Амма са кар якъин я: XVI асирдин юкъвара чкадин агъалияр а пак заты Пайгъамбардинди тирдахъ къевелай агъунвай.

► 6

ҮМҮМҮР

Курвилер алудай хуър

Къе Курхуър гөгъенни хъанва, къерициларуз ятланы, цийи къвалер эцигзазайбүрни ава. Гъунеиринни дагъын арада авай ам саки 245 гектардал экля хъанва. Ина 4180 агъалияшамиши жезва. 1120 майишат ава. Хуъре дүзү ва гөгъенни 25 күчө ава.

► 10

ХАБАРАР

Албанияда авай лезги дүхтур

Къе цепатан уълквейра тежкеба къачунин макъсаддалди Сакинат Омаровади алай йисан октябрдин вацралай Албаниядин къилин шеъзъердин офтальмологиядин клиникада вичин пешедин рекъя къалахар давамарзава. Ина гъелелиг адас са йисан вахтунда къалахун теклифнава.

► 12

СПОРТ

Къазахстандай - гъалибвал газ

Са шумуд югъ идалай вилик Къазахстандин Тараз шеъзъерда (советтин девирда - Джамбул), "Тараз Арена" спортдин комплексда, азаддаказ къуршакар къунай Динмугъамед Канаеван экъу къаматдиз бахшавай международный VII турнир къилье фена. Ана чи машгъур спортсмен Даурен Куругълиева 1-чка къуна.

► 15

Шихмурад Шихмурадов - 80 йис

Мультъуѓариз катзавай вахт...

Мердали ЖАЛИЛОВ,
РФ-дин ва РД-дин культурадин
лайхху работник

* * *

Чи кълемдин юлдаш Шихмурад Шагъ-Эмирович ШИХМУРАДОВАН и йикъара 80 йис тамам хънва. Вуч тади кваз фидачни вахт! Газет келзавайбуруз адан тівар гагъ старший корреспондент (чехи мухбир), гагъ отделдин редактор, ахпа къилин редактордин заместитель, советник (меслятчи, къумекчи), гила жавабдар секретарь - алаваяр галаз аквазва. Гъа алавайри ам феи рехъни раијазва.

Хай милли газетдиз ада 35 йисан уъмуър баҳшнава, хай халкъдин руғъгъин къулаз къулугъиз, рикъелин текъведай хътин тъваларизин хътълариз дурум ганва. Вири тълар алуудиз, газетдиз хавал, халкъдиз архавал, руғъгъиз захавал хънва! Газетдиз къведайлани, ам коммунист тир, гилани ада Ленинан шикил алай гъа яру билетдиз вафалувал хънва! Яни ам вичин фикиррай - ниятрайни, крааини къени ва михъи я. Вичихъ руғъда вуч аватла, ада, күсни гъайиф татана, милли месэлайриз, Ватандин баркаллу краиз, тарихдин зурбавилиз, халкъдин меденивилиз, чалан хазина хънлиз ва артишишузин баҳшнава, гилани гъа тегъерда рехъ давамарзва! Им дамахдай ва юбилияр тебриқдай къисмет тушни бес!

Сифте танишвал

Вири вахтуниз мутъуѓъ я. Амма вахт са къунизни мутъуѓъ жедач лугъуда. Зунни Шихмурад фадлай, гъеле студентвилин йисарилай танишар я. Чна санал Мегъарам-духурун райондин жегъиль муаллимрин совещанийрани иштиракна... Самурдин тата, мешебегидихъ галаз рахана, Шихмурада Кучун-Къазмайрал цийиз эцигзавай къвалерин къаварик кутадай чулаар жагъуризни чун санал хъана. А чавуз 80 йисарикай ни фикирзавай!..

Зи рикъел гъакни чун Миграгъя гамарин фабрикадин патав душушъ хъайи вахти хкврезва. Студент йисара чидай кас, Кучунрин хърояй тир Шихмурад - ина! - хиял фена рикъяй.

- Гада, вун и дагълариз гарари гъана жеди гъя? - хаш-бешна за ва къвализ теклифна.

- Эхъ, гарарини гъун мумкин я, - жаваб ганай мугъманди рикъин ачухвиледи. -

Амма и сеферда зун такабурлу Шалбуздин нурари, цуквери гъанва! Захъ ина хванахвадин къвални ава. Хванахва лугъун дүзни жедач, ам чи хъре муаллимвиле къвалахай Вели Агъамирзоев я. Гъадан мугъман я зун...

Зун гъавурда акъуна, Миграгъиз и сеферда Шихмурад душушъдай атанвайди тушир. Иисни арадай фенач - Шихмурадан меҳъерин чамири - сварагди чи хурурз рехъ атланай! Шалбуздин нурарик, цукверикай сад - Вели муаллимдин цукъ хътин руш Разибике Шихмурадаз свасвиле тухванай...

Эхъ, ара-бир икни жедайди я: сифте-хванахвавал, ахпа - къавум-къардашвал!.. Рашибикиди адаа къизилгъуль хътин къве рушни картар хътин къве хва багъишина. (Вирида къилин образование къачунва. Гъурумметту хизанды экономикадин илимрин кандидат, дуҳтурни ава). А чавуз къилин редактор Касбуба Лукъманович Азизханова адаа

Илимдихъ рекъе къекъунар

Махачкъаладиз чун 1981-йисан гатуз санал ахъята. А.А. Тахо-Годидин тъварунихъ галай школайрин илимдинни ахтармишнардай институтди жегъиль пешекарар къабулун патал конкурс малумарнавай. Шарттар чаҳъ галаз къазвайбур тир: вузар лап хъсандиз акъалтларнавай, Шихмурадаҳъ муаллимвиле, завучвиле къвалахунин 12 йисан стаж хънвай. Чна, садакай садаз хабар аваҷиз, ада - Къеплир-Къазмайрин, за Самурдин юкъван школайрай конкурсда иштиракна. Ингъе, теклифдин чар атана, зун институтда ава. Анин ракларал Шихмурад гъалтзва.

- Вун - ина? - тажуб хъана зун.

- Бес гъик? Хтанвайди я къвалахиз, - хъульрезва ам.

- Мектебра акъван йисара къвалахна? Къуль аялар авай еке хизан хъре тун? - гена тажубалзава за.

- Илимдиз ва илимдани речъят рекъер аваҷирди вазни хъсандиз чида, - къети жа-вагтана ада.

- Заз хквезд къланзавач. Хизан ялгъуздиз амукъазва.

- Тахттайла, екез ягъалмиш жеда вун, - тутъгъметна дустуни заз. И гафарин тереф и арада чи къаншардиз атай гъурумметту муаллим ва алим Акимов Къурбан Халиковиччани хвена. Адаа, а чавуз педагогикадин илимрин кандидатдиз, чи гележегдин рекъер чалайни хъсандиз аквазвай къван!

Факультетдин партюородин член, группадин старостани яз, ада къелунрай агакъ тийизвай са шумуд студентдални къаюмвал тухузва, абуруз къумекар гузва... Илимдин кружокра иштиракиз, Шихмурада илимдин докладарни къхъена, заседанийрални къелна.

Школайрин НИИ-да чна методикадин рекъяй ахтармишунрин къвалахар къиле тухвани, газаф мярекатра иштиракна, хейлин командировкайрин рекъера санал къекъвена. 1981-1985-йисара чна гъарда плановый

къве-къве методиквалахар къхъена. Шихмурада - сифтеъян классра урус чал чираннин, за - литературадин такъатрин къумекдалди аялар гъузевилин руғъдалаз тербиямишунин месэлайрай. Журналарни газетра, муаллимиз къумек яз, са къадар макъалаярни чапна. Школайрин НИИ-да къвалахадай йисара Ш.Шихмурадова, нянрихъ физ, марксизмдин-ленинизмдин университетни акъалтларна - гъамни яру дипломдалди. Институтда цлан газетни акъудизхъана...

Чехи рехъ

...Гъикъван рахайтани, къисмет гъхъ я. "Лезги газетдизни" (а чавуз "Коммунист") чун санал акъатна. 1985-йисан сентябрдин сифте йикъара Шихмурада "Коммунист" газетдин хуруръун майишатдин отделдин заведующий, адан хуруръунви Къурбан Рамазанович Къадирова эверда, адавай мажибдикай, гележегдикай, хизандикай, институтдай къвалер гузайди яни лагъана хабарар къада. Ада авайвал лугъуда: мажи анжак 140 манат я, адакай 40 манат кирида къунвай къвалин иседиз гузва. Хизан гъелелиг хъре ама, институтдай къвалер гузач...

Къурбан халуди редакцияда мажибни газаф тирдакай, партиядин Дағъустандин обкомдин, Совминдин, Верховный Советдин орган тир газетдин редакциядин къулугъчияр патал мукъвал-мукъвал къвалерни чара ийзивайдакай лугъуда ва хурунвидиз редакциядиз атун меслят къалтурда. Фагъум-фикарна, ам рази хъана. А чавуз къилин редактор Касбуба Лукъманович Азизханова адаа

гъиссер хас я. Вичин къвалахда ам михъи, къени, гъахъу я. Шихмурада зегъмет гзаф къланда..."

Ада газетда къарагъаразавай месэлайрий чун винидихъни раханва. Халкъ къве патал паюнин, тербиядин, коррупция терг авунин, уъмуърдин саълам къайдайрин, тъбиат, чал хънин, мариатдин ва гзаф маса месэлайри адаа гилани секинвал гузач.

За фикирзава, гъа и ва маса ерийи ам виликни тухвани, къулугъдин гурарайни фад хаж хъана. Ам журналистикадин зегъметчи я, лежбер, гъакъ регъберни я! Гъавияй адаа РД-дин Госсоветдин Указдалди "РД-дин культурадин лайхху работник" лагъай гъурметдин тъвар, СССР-дин, РФ-дин журналистири Союздин патай гъурметдин къве грамота, гъурунлайни Дағъустан Республикадин Гъурметдин грамота, премияр, дипломар ганва... Къилинди - адаа гъам чи коллектива, гъам къелзавайбурун патай еке гъурмет ава.

Редколлегиядин заседание. 1990-йисар

галаз съубъетна, документризни килигна ва къабулна - хуруръун майишатдин отделдин ст.корреспондентвиле. Къурбан халуди адаа и рекъяй сирер жумартвиледи ачухна. Ш.Шихмурадова чи газетда "Къ.Къадирован школа" устадвиледи давамар хъувурдал шак алач.

Касбуба Лукъмановича зазни гъа чавуз газетдиз атун теклифнай. Ш.Шихмурадова хейлин йисара Н.Ханкишиеван - политикадин отделдин редактордин патавни къвалахна. Къилин редактор Ибадуллагъя Гъажимирзоевич Тагирова Ш.Шихмурадов информотделдин редакторвиле, гъурунлай, 1994-йисуз, Агъзира Узаирович Сайдова лагъайла, вичин, къилин редактордин, заместителвиле тайинарзава. Инал заз школайрин НИИ-дин а чаван директор Абдурағим Гилатовиҷ Сагидова Ш.Шихмурадоваз ганвай характеристикадай бязи Ҷарап гъиз къланзава. "...Адаа вичин буржи аннамишунин, колективизмдин, юлдашвилин, гъурмет авунин, гъавурда акъунин виниз тир

Гъамиша секиндиз, сабурлу яз аквадай и кас рекъе - хуулье, мел-меҳъеррик, дустарин арада газаф шад, верци жеда. Мецелайни анжак хъультуль шаржарин таъсирлу, итижлу гафарни шириар алахъда, са шумуд тахан тостар лугъуда, философ Сократан ва масабурун камаллу гафар, Ҷарап къадайвал эзберда. Адаа Етим Эминан, Стап Сулейманан, Хуруръя Тагъиран, Николай Тихонован газаф Ҷарап хуралай чида. Адаа Шихнесир Къафланован лирика а къил акван тийир океан хъиз я. Француз Франсуа Вийонан, испанви Гарсия Лоркадин ва масабурун шириар, къадим заманайрин философрин камаллу гафар лазим атай чайрал хуралай къелда, межлисрик юзун, верцивал кутада. Гъа ихътиин шартларга за Шихмурада са сувариз шаржни къхъена:

Муаллим, алим, журналист -
Види ажеб ериш я!
А рекъера "Ш" сесни
Ван ийиз на вердишина.

Карар нелай ва квелай аслу я?..

Абдулафис ИСМАИЛОВ

САКИ 85 йис идалай вилик чи улк-веда машъур хъайи “Вири карар кадрийрилай аслу я” лозунг, идахъ галаз алакъалу яз хъсандиз гъазурнавай түккүвей кадрияр авас хъун общество гъар са рекъяй вилик финин карда, иллаки экономикада къилин шартарикай сад тирди чи улкведин тарихдай ақвазва. Сифтеған пятилеткайра Советтин Союз вилик финин карда чехи агалкъунар хъана. Гзафбуру и къазанмишунар къилди-къилдин ксарин, эвени-эвел Сталинан къвачихъ ягъиз, рөгъбердилай тарифар ийизвай. 1935-йисан 4-майдиз СССР-да авай гъларикай доклад ийидайла, рөгъберди къейднай: “Виликдай чна техникадилай вири карар аслу я лугъузвой. И лозунди чаз чи инсанар къвенкъечи техникадалди таъминариз күмекна. Им, хъсан хъванатлани, тимил я. Гъвалий чна а лозунг цийидалди эвэзна кланзава: вири карар кадрийрилай аслу я... Виридалайн къиметлу, виридалайн кар къетлай ийидай капитал инсанар, кадрияр я”.

Рөгъбердин системадин бинеда неинки пешекарвилн чирвилер, алакъунар, къвалахдин тежриба, гъакъни инсанрив эгечизавай тегъер, абуруз күмекун, къайгъударвал авун, къуллугъудин рекъяй вилик тухун, гъар са касдин жавабдарвал, алакъдинни марифатдин ерияр эцигнава. Сталинан системадин къилин истемишунрин жергеда марифатдин, идеологиядин, политикадин жигъетдай диг-мишвал, жув амайбуруз кардади чешне яз къалурун ава. А къайдади “жибиндик пар”, “далу” хъун, къавум-къардашвал, яр-дусталт гъисаба къазвач. А система тамам са илим я.

Сталина арадал гъайи кадрийрин къайдади чаз зурба агалкъунар къазанишиз күмекна. Адан гъавурда акурла, чи агалкъунрин себебар чир хъайла, гъа 30-йисарилай адакай Европадин улквейрани менфят къа-чуз эгечна ва исятдани къачузва. Чна, вучиз ятлани, ам рикелай алуднава.

Гъар гъикл ятлани, и истемишунриз жаваб гузтай кадрияр чи хъурера, районра, республикадин ва федерациядин гъукумдин, вири дережайрин идара авунин къуллугъурга къва-лахрал алаэва. Амма бес къадарда вай. Ахътин къуллугъчирин жергеда **БУТАЕВ Азик Мегъарамович** ава. Ам Налогрин рекъяй фе-деральный къуллугъудин Районрин уртах 1-нумрадин инспекциядин (МИФНС) начальник я. Инспекцияди къуд райондиз къуллугъ-зва: Рутул, Ахцегъ, Докъузпара ва Мегъарамдхурун.

Шад жедай кар ам я хъи, Республикадин налогрин инспекцияда гъар кварталдиз къазвай къалахдин нетижайрай 1-нумрадин инспекциядин коллектив асуул гъисабдай къвенкъечи чкайрал жезва. Ам 1-рейтингдиз (инспекцийрин арада тешкилзавай “акъажун-ра” гъалибвал) мукъвал-мукъвал лайихлу жезва.

Гъахъ лагъана къланда, къайда-адалат худай къуллугъчирин жергеда авай налоговикрикай гъич са районда, гъич са улквев-дани агъалийриз хуш майлар жезвайди туш. Вучиз лагъайла, налогар гуз гъич садан ри-клини кланзава. Налогрикай къиль къа-къуд-зайла, абуру гуниз инсанар мажбурзана. Ихътин душурура чурынкари, такланвилерни арадал къвэзва. Тебии кар я: чи инсанрин умьумур чентинди я, гъилиз къвэзвай пул акъязавач, хизан дарда гъатзана. Гъа са вах-тунда налогар авачиз государство къиле тухуз жедач. Вири дульнъядя гъакъ я. “Ихътин шартлара чи къуллугъчир, - лугъузва Азик Мегъарамовича, - неинки пешекарвилн рекъяй, гъакъни психологиядай, педагогикадай, гъатта дипломатиядай чирвилер авай, мес-лятталт гъиз алакъадай сабурлубур хъун ча-расуя я. Гъа члавуз агалкъунарни жеда”.

Чи арада хъайи сүгъбет общественный метлеб авайди яз акуна, ам газет къелзавай-буруз теклифзава.

Азик “Ленинский” совхоздин бригадир Мегъарам Бутаевич ва хуруну школадин

муаллим Фатимат Мегъамедовна Бутаеври хизанды Къуюстандал дидедиз хъана. Дидебудади чин ирид аялни чирвилерал, зегъметдал рикл алайбур яз тербияламишна. Азик, лап хъсан къиметар аваз юкъван школа акъалтарна, Мичуринск шеърда хурун майишатдин институтдик эчечина. Сад ла-гый курс къутягъила, Советтин Армияда десантдин къушуна къуллугъуна. Ахпа лап хъсан къиметар аваз институтни акъалтарна. Вини дережадин образование авай жегиль пешекарди тамам са юкъсан хайи хуру совхозда фялевиле зегъмет чуугуна. 1992-йисуз налогрин органар тешкилайла, азас Мегъарамдхурун района налогрин инспекциядиз къуллугъудал теклифна. Ина А.Бутаева госинспекторвиле, старший госинспекторвиле, отделдин начальницин заместителвиле, отделдин начальнике, инспекциядин начальницин заместителвиле къвалахна. 2016-йисалай ам ФНС-дин районрин уртых 1-нумрадин инспекциядин рөгъбер я. Азик Мегъарамовича, къвалахни ийиз, экономист, финансист, юрист пешкрай образование къачуна, Финансрин ва праводин институт акъалтарна.

■ Азик Мегъарамович, гъилевай юисан алатнавай вахтунда авур къалахдин нетижайрал Күн рази яни?

- Гъахъ лагъайла, разивал ийиз кланзава.
■ Вучиз? Налогар къватлунин къуд вацран ташшургъар инспекцияди артухни ала-ацурна къван. Бес им шад жедай кар тушни?

- Нетижаяр, дугъриданни, писбур туш. Федеральный бюджетдиз къватлунай налограй 9 вацран ташшургъар 107 процентдин, республикадин - 122 процентдин, чкадин бюджетдиз 113 процентдин тамамарнана. Амма республикада чалай виниз тир нетижаяр ган-вай инспекцияри ава. Чи коллективдиз лагъайла, гъамиша къвенкъве хъана кланзава.

■ Күнне вахт-вахтунда къазвай нетижайрай акъазвайвал, близи рекъемар-делилар лап хъсанбүрни хъана, месела, къа-занжирлий къачузтай налог 230 процентдин къилиз акъуднана. Налоговикрин къва-лахда виридалайнин чентин месэла гъим я?

- За фикирзавайвал, алай вахтунда тек са чи вай, вири инспекция патал чентин месэла налогрикай къиль баштанун я. Месэладин асуул себеб налогар гузвойбурун финансрин гъал пайгарвилек тахъун я. Яни, къе карчи-диз хъсан дуллух атыйла, пака азас затыни къвэзвач. Пайгарсузвал тъикъван гзаф хъайи-ла, гъакъван гзаф абуру налогрикай къиль къа-къуддай рекъерихъ къекъвез жеда. Корруп-циядин шартарни арадал къведа.

Хейлин инсанар кесибвиле ава. Са бубат багъа, герек шайэр къа-къудай пул чи агъалийрин киседа гъамиша жезвач. Маса гузвой

мажбур жезва. Герек авачир къилин талар я. Акл тахъун патал карчивилел машгъул жез кланзавайда сад-къве вацра вичин алакъунар ахтармийшдай мумкинвал гузва, налогар къачузвач. Эгер кар вилик физ хъайтла, ахпа ам налогрин учедиз къачузва. Налогдин къадарни бизнес башмишдайди туш. Гъелбетда, чаз бизнес гъыкъван гзаф хъайтла, гъыкъван кланзава: агъалийризни хийир я, государство-дизни.

Генани, налогрин къадар артухарун патал ва райондизни хийир хъунин мураддалди за жуван чехи стха Насирахъ галаз меслятна. Ам Махачкъалада агалкъунралди къвалах-заявай, рекъер, мукъвер проектламишдай ва эцигдай “Экодор” фирмадин директор я. Москва, Ростов, Астрахань шеъррэй къвэзвай заказар къилиз акудзава. Ада кархана райондиз хана, гъар юисуз 15-20 миллион манатив ага-къана налогар гузва. Чехи агалкъунар аваз михъивиледи къвалахзаявай къве бизнесмендини райондиз, хуярериз, агъалийриз къумекар гузва. Абуру чин хайи хуярера - Къуюстандал ва Хъар-тас-Къазмайрал цийи школаяр эцигуник лайиху пай кутунва.

■ Хуярерин агъалийрик “чун мадни дар-виле тваз кланзава, гила жува эгъунашай къуйдай акудзавай целайни налог къачуз кланзава, пака марфадилайн къачурай” лу-гъуз, къал акатнава. Им авай кар яни, Азик Мегъарамович?

- Эхъ, къуйдин яд, закондин бинедаллаз, государстводинди я (чиликай хуярзавай ма-са девлегтар хызы: нафт, газ, къизил ва мсб.) Гъавиляй къуйдин цел налогни эцигзава. Им чи жемятдиз чир хъана къланда. Амма чна а налог эцигнава, эцигун гъич фикирдани ава. Инсанриз гъакъни четинзава: жегъилар хуярера акъваззава, къвалах ава, мажибар, пенсияр гъвчизбүр я. Гъавурда аваз, государстводини къевелай истемишзава.

■ Коррупциядихъ галаз женг чуугуники суал тагана жедач.

- Чи коллективда, къуд райондин инспек-ция садна, оптимизация тухвайдалай къулухъ 70 касдин чкадал хъсанбүрүкай лап хъсан 40 касди къвалахзава. Абуру пешекар-вилин рекъяй хъсан гъазурвал авай, тежри-балу къуллугъчир я. Агалкъунар абурун гъар садан чалишишилдерин нетика тирди чир хъана къланда.

Акъзва хъи, “кадрийрилай вири карар аслу я” лозунг алай девир патални гъахълу я. Къуллугъда гъилин, нефсинин михъивал хъунин мураддалди работницин галаз гъар юкъуз къвалах тухузва. Вири коллектив къват-на, тъар гъафтеда къиле физвай совещаний-рал къевелай тагъкимарзава: “куй тварни къа-цурмур, зи тварни, инсанрин къаргъиш гъуя-нуна твамир, гъич гъвчии савкъатни къа-чумир”. Къеви жавабдарвилин патахъай тагъкимарзава. Гъар гъафтеда. Протоколрал вирида къуларни чуугазва.

■ Күн стопдал “Лезги газет” алаз ак-вазава...

- Бес! “Лезги газет” (“Коммунист”) раг-метлу чи бубади гъар юисуз къхъизвай. Зани ам жегъил юисарилай къелзава. Жуван хизан патал почтадай къхъизвайдалай къейри, гъар юисуз за инспекциядиз 15 экземпляр къхъиз-ва. Гъикл хъыдач, къелдач, вазви дидед чал багъа ятла?! Ви диде-буба, ата-буба ятлач. Дидед чал халкъдин руть я. Чал амач - халкъни халкъ яз амуъдач. Им гъар садан чир хъана къланзавай кар я.

■ Күн гзаф сагърай, Азик Мегъарамо-вич, метлеблу сүгъбет авунай.

- “Лезги газетдин” редакциядиз чухсагъул, чи инспекция рикел атана, чи къвалахдиз икъ-ван фикир гунаи.

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай хемис юкъуз (14-ноябрь) Махачкъалада, шекердин азардихъ (диабет) галаз женг чуѓвадай Виридуњядин йикъян сергъятра аваз, са шумуд серенжем къиле тухвана. И югъ къейд авунин теклиф гайибур МДФ (международная диабетическая федерация) ва ВОЗ (Виридуњядин здравоохранение) тешкилати я. ВОЗ-дин делилралди, къенин юкъуз дуњяди 422 миллион (1980-йисуз - 108 миллион) касдик шекердиназар

Важиблувал авай серенжемар

ква, 2030-йисуз гъар 7-къиник и азардихъ галаз алакъалуди жеда. Йисалай-суз диабет "жејпил" хъуни пешекаррик къалабулух кутазва. Гъалар хъсан патахъ дегиш тахъйтла, 2040-йисуз диабетикрин къадар къве сеферда артух хъун мумкин я. Алай вахтунда Россияда и азар саки 4 миллион (официальный тушир делилралди - 11) касдик ква. Пешекарри къейдзлавайвал, эндокринологиядин азаррин жергедик акатзавай шекердин диабетдин виллик пад къунлий, ам вахтунда дуњдал акудунлий гзаф крат - азарлудан гъал ва умъурдин ери аслу я.

Рикел ххин: Канададин алим Фредерик Бантинга (ада инсулин гормон ачухна) 1922-йисуз, шекердин азардин залан жуъредик начагъ тир 14 йиса авай гададиз инсулиндин раб ягъуналди, тарихда сифте сефер яз инсан къутармишна. Адан агалкъун рикел аламукунин лишан яз, ам хайи югъ, 14-ноябрь, Виридуњяди шекердин азардихъ галаз женг чуѓвадай югъ яз хъяна. 1991-йисалай и югъ ООН-дин международный календарда гъятнава.

Республикадин диагностикадин централдин (РДЦ) фойеда, ачух ракларрин йикъян сергъятра аваз, са шумуд сятда давам хъайи серенжемда 200-дав агаќына инсанри пул-

суздаказ чпин сагъламвал, къилди къачуртла, шекердин къадар ва дамарра ивидин гъерекатдин йигинвал ахтармишна, пешекаррий тешкилат къачунна. Иви къачуналди ахтармишайбуруй шак физият 8 кас алава анализар вахкун патал медицинадин идара-риз рекъе тухна. Мадни 10 кас азар акатуниз мукъва тирди (преддиабет) дуњдал акудунна. Къват хъланвайбуруз Республикадин эндокринологиядин централдин ва азаррин виллик пад къадай медцентрадин (РЦМП) къул-лугъчийри азардикай гегъенш малуматар

гана. Гъакъни видеотарс къалурна, важиблу меслятар къхъенвай чарап пайна.

Ахтармишунар къиле тухвай дуختурин га-фарай малум хъайивал, шекердин азар ака-тнал гъизвай къилин себебар - физический нагрузкая тахъун (*сидячий образ жизни*), стрессар ва фастфуд я. Ибуру беденда инсулин къит хъунал гъизва. Инсулинди лагътайтла, ивидик шекердин (глюкозадин) къадар гүзчилиг хъузва. И къвалак къайдадикай хъ-тайлар, обмен веществ чур ва беденда зиянлу шейэрни гзаф къват жезва. Къенин юкъуз азар сагъардай дарманар авач, амма азарлудан гъал, умъурдин ери хъсанариз алакъазава. Дуختурри къейдзлавайвал, лазим къайдайрал амал авуртла, диабетикривайни яргъалди яшамиш ва ерилу умъур кечирмишиж жезва.

Пешекарри фикир желбазавайвал, шекердин азардин сифтегъан лишанар ихътибинур я: гъамиша цихъ къанихвал, сиверай къур ақъатун, хъсан иштая аватани, яхун хъун, бедендин зайдивал, полиурия (мукувал-мукувал цвар авун). Тухумда и азардикди начагъбур хъунлай-

Лайихлу тІварарин сагъибар

Гиппократан къинез вафалуди

Хазран КЬАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин 90 йисан юбилей къейд авунин сергъятра аваз гзаф йисарин гъакъисагъ зегъметдай Дағыустан Республикадин Гъуматдин Председатель Артем Здунова ва адан заместитель Рамазан Жафарова са шумуд касдившабагъар вахкайдакай "Лезги газетда" хабар ганай. Абурун арада райондин центральный азарханадин (ЦРБ) старший медсестра Маисат Балихановани (*шикъилда*) ава. Шабагъ вахкайдала, Артем Здунова ва Рамазан Жафарова, М.Балихановадиз тебриқдин келимайрихъ галаз сад хъиз къалахда мадни еке агалкъунар хъана кланзавайди ла-гъана.

Маисат Балиханова (Садыкъова) вичин пешедал - медицинадин рекъяр къуллугъ авунал рикл алай, масадан дердинкай хабар къадай, ширин мез, ачух рикл авай инсан яз, чаз фадлай хъсандин таниш я. Ам 1968-йисуз вичиз гъахълудаказ алимринни шаирин макан лугъузвой Агъя Стальдал дидедиз хъана. Хурун юкъван школада 8-класс лап хъсан къиметар аваз ақъалтларай руш гъвечи чавалай вичин рикл авай мурад къилиз акудун патал Каспийск шеъзердин медучилищедик экчина. 1985-йисуз, "медицинская сестра" пешекарвал къачуналди, училище ақъалтларай Маисат райондин центральный азарханадиз къалахал хтана.

- Сифте райондин азарханадиз атай югъ зи рикел хъсандин алама. Зун ина къилин дуختур Мегъамедрасул Гъажиевич Аллагъвердиева хушвиледи къабулна ва хирургиядин отделенида медсестравиле къалахун теклифна. Гъа йикъалай инихъ жуван къисмет ЦРБ-дин гъуреметлу, дуствилн колективдихъ галаз алакъалу авунал за шадвалзава, - лугъузва Маисат Мегъамедгъадиевнади.

М. Балихановади хирургиядин отделенида къалахай са тимил вахтунда вич хъсан чирвилер авай пешекар яз къалурна. И кар себеб яз, идарадин къиле авай къаси ам (1986-йисан сифте къилера) садакай масадак акатдай азаррин отделенидиз къалахал ракъурна. Идахъни вичин себеб авай: а йисара садакай масадак акатдай азарриди начагъбурун къадар гзаф, аялар къеи душишарни хъанвай. Мадни, цүд йисаралди капиталнидаказ ремонт тавунвай отделенида медицинадин къуллугъчийриз къалахдай шартлар авачир. Аниз пешедал рикл алай, хъсан чирвилер авай, къалах алакъадай пешекаррар герек тир. Цийин чкадани Маисат Балихановади вичин хиве авай везифаяр на-муслудакиз къилиз акудиз хъана. Къенин юкъуз, винидихъ къейднавайвал, и отделенида старший медсестра яз

къалахзавай ада колективдин, азарлуйрин, ағылайирин патай гъурмет, къанивал къазанминшава.

- Маисат Мегъамедгъадиевнади-кай рахадайла, завай лугъуз жеда хъи, ам вичи хъяновай пешедиз ва Гиппократан къинез къевелай вафалу кас - медсестра я, - лугъузва къалахдин 40 йисан тәжриба авай, Дағыустан Республикадин лайихлу дукультур Саид Саидова. - Садакай масадак акатдай азаррин отделенида чна санал къалахиз 33 йис я. Отделенидин къалах - хъсан, районда садакай масадак акатдай азаррин къадар тымил хъуник Маисатан екай пайна ква.

Чаз райондин центральный азарханада лагъайвал, М.Балихановади неинки вичин къалахдин чкадал, гъакъ хуърери садакай масадак акатдай ва

маса хатала азаррин вилик пад къунин карда активилледи иштиракза, халкъдин арада и кардиз талукъ къалах тухузва. Икъл, Маисата Курхуърел, Кварчагъя, Къулан Стальдал руфунин тиф, "А" гепатит азаррин вилик пад, къун патал тухвай ва маса серенжемра иштиракна.

Пешедин устад, тәжрибадай медсестра я, М.Балихановади района да Махачкъалада медицинадин къуллугъчийрин конференцияра, семинарра иштиракна. Анра вичин тәжрибадикай рахана, лекция къелна. "Медицинадин лап хъсан медсестра", "Пешедай лап хъсан-ди" лишандик кваз тухвай конкурсаны Маисат Мегъамедгъадиевнади са шумудра къенкъечи чкайр куна.

Намислуп зегъметдай М. Балихановадиз Дағыустан Республикадин здравоохраненидин министретдин, ЦРБ-дин къилин дуختурдин патай са шумудра гъуреметдин грамотаяр гана, чухса-гъул малумарна.

Вичин пешедай руғъдин таъминвал аквазай М.Балихановадикай къидайла, зи рикел къадим девирдин медицинадин "шагъ" Авиенадин лагъай га-фар хтана: "Дуҳтурдихъ катран вилер, рушан гъилер, еке акул-камал, асландин рикл хъана къланда". И гафар Маисат Мегъамедгъадиевнадиз вичи терефрихъял хас я.

Рикл алай пешеди хъиз, М. Балихановадиз гъуреметлу, марифатлу хизандини руғъдин таъминвал гузва. Икъл, райондин ағылайизриз яшайишдин жигъетдай къуллугъдай управленида къалахзавай умъурдин юлдаш Ибадулағ Бедулагъовича галаз санал Маисат Мегъамедгъадиевнади къве веледиз чешнелу тербия гана, умъурдин шеъзедал акудна. Икъл, руш Заира дидедин рекъев-ваз фена - Саратовдин медуниверситет ақъалтларай ада Москвада участковый терапевт яз къалахзава. Пермь шеъзерда высший военный институт ақъалтларай гада Заур алай вахтунда Иркутскдин областын Ангарск шеъзеда къетен метлеб авай полкуна автомобилрин взводдин командир я.

"Дағыустан Республикадин здравоохраненидин лайихлу работник" лагъай гъуреметдин тівар мубарак авуналди, чаз Маисат Балихановадихъ мягъкем сагъламвал, хизанды хушбахтлувал, къалахда мадни еке агалкъунар хъана къланава.

гъисабдай яз шекердин диабетдиз талукъ язни аяприз ва жаванриз чирвал гузвой тарсар датлана къиле тухузва. Къе лагъайтла, ахътин тарсар шад ва яргъалди рикел аламукъдай тегъерда къиле фена, - къейдна ада.

"Ватан" ОАНО-да чирвилерни вердишилдер къачузвой аяприн концертдин гъурчег программадалди ва "Классный" түквендин (гъакъни винидихъ тівар къунвай тешкилатдин диде-бубайрин комитетдин) патай гайи пишкешралди и югъ гъвечи азарлуйрин риклеря яргъалди амукъдайдал шак алач.

Къазахстандай - гъаливал гваз

АЗАДДАКАЗ КҮРШАХАР КҮН

Са шумуд югъ идалай вилик Къазахстандин Тараз шеърда (советрин девирда - Джамбул), "Тараз Арене" спортдин комплексда, азаддакас күршахар күнай Динмугъамед Канаеван эку къаматдиз бахшнавай международный VII турнир кыле фена. Ана Россиядин хжанавай командадик кваз дагъустанви са шумуд спортсмендини гъасиррал чин алакунар къалурна. Нетижада чи спортсменри къвед къизилдин ва къведни гимшидин медалар къазанмишна. Абурун арада чи ватандаш машьур спортсмен Даурен КУРУГЪЛИЕВНИ ава. Мубаракрай!

Турнирда ада 86 кг-дин заланвал авайбурун арада чаддин (гъасиррал адахъ галас экъечайбүр вири къазахар тир) 4 спортсмендихъ галас вичин къуватар ахтармишна. Икъл, 3 бягъс инанишилледи гъаливал къазанмишналди (25:0 гисабадалди) ақалтларай Д. Ку-

ругълиев финалда Азамат Даулетбековаш галас "гүрүшмиш хъана". Эхиримжи декъикъада Д. Куругълиева къазах спортсмен кланик кутуна, бягъс вахт күтлягъ жедалди ақалтларна.

Турнирдин спонсоррин патай къизилдин медалрэз лайху хъай спортсменриз гъар садаз - 4000, гимшидин медалрэз сагыбизни гъарда 2000 доллар гана.

Мергъяматлувилин къанунралди

ФУТБОЛ

Алатай гъафте, вилерин ишигъ квахънавайбурун международный йикъян сергъятра аваз, Махачъала республикадин машгъур спортсменрин ва Дагъустандин вилерин ишигъ зайифбурун хжанавай командадин арада футболдай мергъяматлувилин дуствилин къуғын кыле фена. Дагъустандин жемятдин машгъур деятелар тир Булач Чанкалаеван ва Шихсаид Шихсаидован күмек галас и къуғын тешкилайди РД-дин зельметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухудай министрводин жегъилар квалахаддади тъминардай республикадин "Агалкъун" (РМЦЗ) центрдин, Россиядин Ворлдскилс ва Абилимпикс гъерекатрин РКЦ-дин (региональный координационный центр) рөгъбер Шамил МЕГЬАМЕДОВ я.

Икъл, республикадин машгъур спортсменрин командаиди азаддакас күршахар күнай Дагъустандин хжанавай командадин старший тренер Гыйдар Гыйдаров, футболистар Шамил Лахиялов ва Шамил Асильдаров, республикадин азаддакас күршахар күнай жаванрик хжанавай командадин тренер, Европадин чемпион Магъмуд Мегъамедов ва масабур квай.

Къуғын вилериз зайифдиз аквазвайбүр патал футболдин вири истемишунал амална кыле тухвана. Икъл, махсус тупунал къуғунилай гъерий, республикадин

машгъур спортсменрикай ибарат командаиди футбольстрик вилер махсус маскайралдини айнайралди көневнавай.

Къуғынин тешкилатчи Шамил Мегъамедован гафаради, и серенжемдин макъсад вилериз зайифдиз аквазвайбүрнуна ва бүркүбүрнуна хци месслайрал общестьенностиндин фикир желб авун, сагълам касариз (вилериз зайифдиз аквазвайбүрнуна хци чадал хъунади) чин умъюрдин къадир чириункай ибарат тир.

Дуствилин къуғынин нетижайриз килигна, вилерин ишигъ зайифбурун командаиди "KingsMan" парталрин туквендиз сертификатар ва къиметлу маса пишкешар гана.

Гүргүнлай къуғынин ишириакчиири ва тамашачири вилерин ишигъ зайифбурун хци месслайр веренирдина.

Шад гъалара ачухна

Регина СЕМЕДОВА

И мукъвара Къурагъын 1-нумрадин юкъян школадин гъяята спортын цийи объект - къуввадай чур ачухнуз талуқъарнавай шад мэрекат кыле фена. Ам ачухай ва кылени тухтай и школадин директор Гъамид Мисриева райондин кыл Замир Азизов, физический культурадин ва спортын отделдин начальник Рамиз Рамазанов, Дагъустандай ва Россиядин жуъреба жуъре регионрай атанвай мугъманризни гаф гана. Школада келзазавай аялри тъзурнавай художественный жуъреба-жуъре нумрайри кватл хъянвайбурун гъульялар мадни шадарна.

Хуъре спортын жигъетдай еке метлеб авай объект эзигиз активидакас күмекар гайи ксарив школадин дирекцияди чухсагъулдин чарап ваххана. Абурун арада ава: Руслан Бабаев, Радик Сефералиев, Сейфурдин Ярагъимедов, Нариман Хсенбаев, Алим Абдулаев, Закир Урдиханов, Ислам Рамазанов ва маса-

бур. Спортын объект туккуюрунин ва ишлемиш вахкунин карда активвал къалурай са шумуд кас - Сейфурдин Ярагъимедов, Руслан Бабаев ва Малик Агъмадов - райондин кылин патай къиметлу пишкешриз лайху хъана.

Мэрекатдилай гүргүнлүз 1999-йисан августдиз Кефферпатаан Дагъустандин мулкарал вегъей бандитрин къватларин хура утквемилледи ақвазай ва игитвилледи телефон хайи ОМОН-дин капитан Закир Султанован эку къаматдиз бахшна, гъар ишикъ мини-футболдай тешкилизавай турнир кыле тухвана. Ана Къурагъын 1 ва 2-нумрайрин, Киргизин, Кызылордада күкъян школайра, гъакни Киргизин күкъян умуми образованидин спортшкола-интернатда келзазавай аялрин командаиди ишириакна. Кызыгъин бягъсерин нетижада Къурагъын 1-нумрадин юкъян школадин хжанавай команда 1-чадиз лайху хъана. Киргизин спортшкола-интернатдин ва Ашарин күкъян школадин командаиди, талуку тирвал, 2 ва 3-чаякъ күнна.

Турнирда ишириакай вири командаиди кубокар, грамотаяр ва пулдин пишкешар гана.

Дин Пайгъамбардин рехъ

Ямин МЕГЬАМЕДОВ,
диндин рекъяй алим

(Эвел - 46-нумрада)

Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) 35 иис тирла, адан халкъ къуршыри Кябе цийи күилелай эциг хъувун къетнә: марфар, селлер атана, Кябе чиқидай гъалда авай. Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) а карда ишириакна ва вири жемятдин развилилди, теклифдади ада вичин берекатлу гъилералди Кябедин пиле авай Чулав Къван вичин чадал эхцигна.

40 иисав агақъайла, Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) кылди жез, тек амузъыз газаф кълан хъана. Ада Меккадавай (кеффер пата) Гыраидагъидин магъараада текдиз, ибадатар ийиз, ийкъар-иифер ақъудана. Са къадар вахт арадай фейила, квализ хъвез, тъүн-хъун вахчуз, мад магъараадиз хъфиз хъана... Та ада (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) сифте вагъи ("Ийръ" лузгъудай яят) къведалди. Гъадисда (Пайгъамбардин патай айшадилай атана) лагъанва: "Эвел Пайгъамбардиз (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) хъсан ахварар акваз хъана ва гъар акур ахвар пакадин юкъуз гъакъикъатдиз элкъвездай. Ахпа ада (къийдиле) жез кълан хъана... Гүргүнлай, Гыраъда авай са сеферда, ислен юкъуз, рамазандин вацран 21-даз адан патав сифте аятар гъаз Жабраил малаик атана..." (Бухари). Гъа икъл, яхцур ишикъ яшда аваз ада пайгъамбарвал атана.

Ругуд вацран къене ада вагъи (Къуръандин аятар атун) атун акваз хъана ва гүргүнлай и кар мад давам хъхана. Мугъаммад Пайгъамбар (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) ципуд ишикъ къене, Исламдихъ, имандихъ эвер гуз, Меккада амукъна. Сифте пуд ишикъ ада и кар чинеба, артух ашкара тавуна, кыле тухвана. Ахпа тамам цүд ишикъ къене Аллагъдин Расулид (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) диндин рекъяй ачухдиз табигъат тухвана, та Мединадиз күч жедалди (зыхира ийдадли). И кар күч хайидалай къулухъни, мусурманриз акси экъечазвайбурукай хүнин женг тухуз, давамарна. Гүдайбия лугъудай чада исляъвилин (баришугъелин) икърар кутундади. Ислам диндихъ эвер гунин квалах акваз хъанача. Ихътиж макъсаддади кыле тухуззвай гъерекатар и кардиз манийвалзай вири кафириз, бутпересриз акси женг тухунади давам хъана. Мугъаммад (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) пайгъамбарвал атай цүд лагъай ишикъ ада ини Абуталиб ва паб Хадижат къена. Гүргүнлай Пайгъамбар (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Тлаиф шегъердиз күч хъана, аин халкъди къабыла түврүл, элкъвена Меккадиз хтана.

Пайгъамбарвал атана цүд ишикъ алатайла (13-йисуз Мединадиз күч жедалди), Аллагъ-Таалади Пайгъамбардиз (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) чехи алатадин кар къисметна - Исрэль ва Миъраждин керемат, яни са ийфен къене Пайгъамбар (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Меккадиз хтана. Ихътиж макъсаддади Пайгъамбардиз (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Меккадай Палестинада авай Байт-уль-Макъдисдиз атана, аны ирид лагъай цавариз хаж хъана... Ахпа атайвал элкъвена Меккадиз хтана. И кар жедалди вилик Жабраил малаикди Пайгъамбардиз (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) ишикъ гүрүзүй, ам пайгъамбарвал атайдадай къулухъ хъана; Ибрагим (ам Мединада 8-йисуз хана тъяна 10-йисуз къена).

Пайгъамбардихъ (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) къуд руш авай: Зайнаб, Фатима, Рукъайя, Умму-Кульсум. Рукъайя Бадр лугъудай чада гъазават авай чавуз, рамазандин вацран, гъижрадин 2-йисуз къена. Умму-Кульсум шагъбан вацран, гъижрадин 9-йисуз къена. Абур къедни Усман халифдин папар хънай.

Сагъабийри (терефдари) Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) шикил (сүрбет) и къядада ачухарнава: ам юкъян бүйдин, лацу рангунин кас тир (михъз лацууди вай, я чулаудин вай). Лап бурмади ва лап дүз чарар алайдини тушир...

Чна Аллагъдивай чун Мугъаммад Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) шафаатдик кутун ва адахъ галас Фирдавс-Женнетдиз ракъурун (дуя ийиз) талабазава. Амин!

Диндин месслайриз талуку суалар пайды хъайитла, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз къыхих

